

Mato ZOVKIĆ

Zahvati trojice bibličara na tekstu Šarićeve Biblije 2006.*

Iz proslova kardinala Vinka Puljića čitatelji mogu vidjeti kako je došlo do odluke hrvatskih biskupa 1940. god. da sarajevski nadbiskup Ivan Šarić prevede Sveto Pismo. Zagrebački nadbiskup dr. Antun Bauer povjerio je još 1928. god. profesoru Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu dr. Antunu Soviću da prevede Stari Zavjet (SZ) s izvornih jezika koji su hrvatski biskupi željeli izdati uz 1300. obljetnicu veza Hrvata za Svetom Stolicom (640.-1940.). Kad je Sović završio svoj prijevod i 1939. god. objavio 16 oglednih stranica, kroatisti i teolozi ustanovili su da za osobna i geografska imena upotrebljava srpske varijante, vjerojatno s namdom da će njegov prijevod upotrebljavati i pravoslavci ondašnje zajedničke države. Kako profesor Sović nije dopuštao ispravke, biskupi su potražili drugog prevoditelja. Podsjetimo se da je prvo izdanje Šarićeve prijevoda izašlo u tri sveska u Sarajevu od ožujka 1942. do listopada 1943. Drugo, malo popravljeno izdanje priredio je uz pristanak prevoditelja dr. Luka Brajnović u Madridu 1960. god. te unio neznatne izmjene, prvenstveno sa stajališta hrvatskog jezika, jer je Brajnović bio pjesnik i književnik rodom iz Boke kotorske, dok je Šarić pučki govor iz Bosne i Hercegovine smatrao najljepšim hrvatskim.

Inicijativu za ovo izdanje dalo je Hrvatsko biblijsko društvo (HBD) iz Zagreba sklopivši ugovor o projektu i autorskim pravima s Vrhbosanskom nadbiskupijom 10. ožujka 2004. Iz kardinalova proslova i predgovora HBD čitatelji također mogu vidjeti koji su bibličari radili na uskladivanju Šarićeve teksta sa sadašnjim znanstvenim izdanjima SZ na hebrejskom i aramejskom, Septuaginte za sedam deuterokanonskih knjiga sačuvanih samo na grčkom te Novi Zavjet (NZ) koji je izvorno pisan i sačuvan na grčkom. Bio je to Božo Odošić za Knjigu psalama, Karlo Višaticki za ostale knjige SZ sačuvane na hebrejskom i Daniela (Dn) na aramejskom, ja za sedam deuterokanonskih knjiga SZ na grčkom i svih 27 knji-

* Kratko izlaganje na predstavljanju u Zagrebu 23. siječnja. 2007.

ga NZ na grčkom. Iz predgovora HBD-a mogu se vidjeti načela kojih smo se držali mi bibličari i kroatist Marko Alerić, nakon rasprave sa stručnim savjetnikom za prevodenje Biblije na slavenske jezike dr. Thomasom Kautom kao djelatnikom United Bible Societies:

1. kanonski sveti tekst nije latinski prijevod Vulgata, kako su tražili hrvatski biskupi od Šarića 1940. god., nego znanstveno izdanje SZ na hebrejskom i NZ na grčkom;
2. preraditi i skratiti uvode u pojedine knjige;
3. preraditi bilješke te zadržati samo bitne;
4. poštivati u najvećoj mogućoj mjeri Šarićev jezik i stil, ali u skladu s današnjim standardnim hrvatskim;
5. za hebrejski sveti tetragram JHVH koristiti u svim knjigama ime Gospodin, a Gospod zadržati samo u Psalmima;
6. geografska i osobna imena prema Zagrebačkoj Bibliji 1968. god.;
7. Naziv Pasha zadržati u SZ, a u NZ stavljati Vazam.

Divim se prevoditelju I. Šariću koji je u tri ratne godine u Sarajevu preveo Bibliju u želji da po mandatu hrvatskih biskupa obdari hrvatski narod novim prijevodom ove svete knjige kršćana. Kao što je njemu bilo važno da hrvatski katolici novi prijevod prihvate i upotrebljavaju, tako smo i mi pri svome radu vodili računa i o recepciji, uvažavajući činjenicu da je sada naširoko upotrebljavana Biblija KS iz 1968. god., zatim da postoji prijevod SZ hercegovačkog franjevca u Chicagu Silvija Grubišića (u sedam svezaka, od 1973. do 1983. god.) te da uz to postoje prijevodi NZ B. Dude i J. Fućaka iz 1972. god. (rađen po mandatu hrvatskih biskupa za upotrebu u liturgiji; više puta ponovno tiskan), Gracijana Raspudića iz 1987. god. i Ljudevita Rupčića (revidirani prijevod NZ s Psalmima, 2000. god.). Željeli smo da Šarićeva Biblija ostane čitka kao što je bila 1943. god., kada je prvi put izdana, ali usklađena s izvornikom i današnjim hrvatskim. Radili smo uz pristanak i blagoslov Biskupske konferencije BiH.

Evo nekoliko ilustracija za zahvate bibličara.

1.) *Podnaslove* (koji nisu sastavni dio svetog teksta, ali čitatelju pomažu da plodnije čita manje cjeline u Bibliji) Šarić je u sarajevskom izdanju stavljao samo na početku pojedinog poglavlja. Brajnović je u madridskom izdanju uglavnom isto tako postupio. Npr. pred Dj 4 bila su zajedno tri podnaslova: “Petar i Ivan pred sudom. Molitva vjernika. Jedno srce i jedna duša.” Mi smo podijelili sveti tekst u više manjih cjelina a time i podnaslova. Pri tome smo promijenili neke podnaslove da preciznije izrazimo sadržaj.

2.) *Pjesnički dijelovi SZ* raspoređeni su stihovano tako da čitatelj odmah vidi kako se radi o posebnoj književnoj vrsti koju treba imati na umu

pri čitanju. To posebno vrijedi za Psalme kod kojih je kolega Odošić većini dao novi podnaslov kao poruku doslovnog smisla, u skladu s današnjom egzegezom. Uz to je načinio izvrstan uvod u Knjigu psalama (str. 574-579) te pojedini psalam podijelio na kitice u skladu sa znanstvenim izdanjem ove knjige na hebrejskom.

3.) Kolega Višaticki temeljito je preradio uvod u Petoknjižje (str. 5). Za sve povijesne knjige načinio je zajednički uvod (str. 201-206); isto tako za proročke knjige (str. 831-832). Na žalost, izostao je zajednički uvod u mudrosne knjige (koje je Šarić 1943. i 1960. nazvao poučnima), valjda zato što je Višaticki revidirao Joba, Izreke, Propovjednika i Pjesmu nad pjesmama a ja Mudrost i Siraha.

4.) Čitatelji koji požele uspoređivali bilješke u sarajevskom i madridskom izdanju Šarićeve Biblije, vidjet će da ih je L. Brajnović drastrično skraćivao. Ne samo zato što su neke od njih od 1943. do 1960. god. postale suviše novom naraštaju hrvatskih katoličkih čitatelja nego i zato što se već tada promijenilo stanje biblijskih disciplina, jer se Brajnović pri radu služio jednim onovremenim izdanjem Biblije na španjolskom. Mi smo u ovom skraćivanju pošli još dalje, uvjereni da Riječ Božja ne zastaruje, ali uvodi u pojedine knjige i komentari pojedinih biblijskih redaka ovise od vremena u kojem se priređuju i od onih kojima su namijenjeni.

Radeći na Šarićevoj Bibliji doživjeli smo potrebu i dragocjeno iskustvo *timskog rada*. Šarić je sve uradio sam, kao što je postupila većina drugih katoličkih prevoditelja 30-ih i 40-ih godina prošlog stoljeća. Danas smo svjesni da dobar prijevod Biblije, koji želi biti vjeran izvorniku i privlačan suvremenim čitateljima, mora biti timski rad. Pri tome pojedinci preuzimaju odgovornost za pojedini dio posla, ali bez dobre stručne i jezične lekture egzegeti sami ne mogu prirediti uspjele prijevode. Zato smo zahvalni stručnom savjetniku dr. Kautu za pomoć pri glasnom razmišljanju te gospodi Aleriću, Kurečiću, Vlahovu i Vaceku za njihov dio posla. Tek tako možemo se nadati recepciji Šarićeve Biblije iz 2006. god.